

Datum
2016-03-02

Adress
August Palms Plats 1

Diarienummer
STK-2015-1508

Yttrande

Till
Kulturdepartementet

Remiss från Kulturdepartementet - Gestaltad livsmiljö (SOU 2015:88) Ku/2015/02481/KL

Yttrande från Kommunstyrelsen i Malmö

Med stöd av synpunkter som inhämtats från Malmö stadsbyggnadsnämnd och kulturnämnd ställer sig Kommunstyrelsen i Malmö mycket positiv till utredningen och stödjer förslaget att omforma Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) till en ny myndighet för gestaltad livsmiljö. Det måste också betonas att behovet av särskilt bostadsbyggnation idag är mycket stort och vi kommuner måste ha goda förutsättningar att vara drivande i stadsplaneringen. Det är därför angeläget att bevara det kommunala planmonopolet som en fortsatt stark faktor för en långsiktigt hållbar utveckling.

Genom utredningens förslag kan de regionala samverkansmöjligheterna stärkas, bland annat genom regionala noder och för vår del är det tydligt att Form/Design Center i Malmö kan axla en större roll som mötesplats för att bidra till en nationellt hållbar struktur.

Det är vidare angeläget att utredningen på ett tydligt sätt lyfter fram designprocessers betydelse för samhällsutvecklingen och betona att arkitektur, form och design tillsammans utgör viktiga kulturbärare.

Därutöver redovisas här ett antal synpunkter på de enskilda avsnitten i utredningen:

Kap. 4 Perspektivet gestaltad livsmiljö och utmaningar för området

Kommunstyrelsen instämmer i utredningens uppfattning att en gestaltad livsmiljö ska utvecklas i relation till samhällsutvecklingen (sid 67). Att arbeta med design och designprocesser som verktyg för förändring ger nya möjligheter för den offentliga sektorn, näringslivet och den enskilda medborgaren att medverka i samhällsförändringar. Att på så sätt ge invånarna stora möjlighet att delta i gestaltandet av sin livsmiljö bidrar till en hållbar samhällsutveckling, och ligger helt i linje med Malmö stads förvaltningsöverskridande arbete med design som profilområde – Design Malmö. (sid 69).

Vidare instämmer Kommunstyrelsen i utredningens uppfattning om vikten av gemensamma mötesplatser, gestaltning av offentliga rum samt konstnärlig kompetens. (sid 75)

6 Nya mål för arkitektur-, form- och designpolitiken utifrån perspektivet gestaltad livsmiljö

Kommunstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag till nya nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken. Målen är väl definierade och konkreta. (sid 124)

Kap. 7 Myndigheten för Gestaltad Livsmiljö

Kommunstyrelsen instämmer i utredningens förslag om att inrätta en myndighet för gestaltad livsmiljö med uppdrag att utifrån lagstiftning och andra effektiva styrinstrument vägleda, genomföra och följa upp politiken (7.3. s.133). För att klara detta är mötesplatsuppdraget, omvärldsspanning och samverkan en förutsättning.

Myndighetens relationer, ansvar och mandat i förhållande till t.ex. Boverket, Plattformen för hållbar utveckling och Statens fastighetsverk behöver i anledning av detta ytterligare klargöras.

Kommunstyrelsen instämmer också med utredningens och Konstrådets förslag att berörda myndigheter och bolag bör få i uppdrag att verka för god och långsiktigt hållbar gestaltning vid planeringen och byggandet av gemensamma miljöer (8.5.3, s.155).

7 Myndigheten för Gestaltad livsmiljö

Kommunstyrelsen ställer sig bakom utredningens förslag till ombildning av ArkDes till Myndigheten för Gestaltad livsmiljö. (sid 132) och instämmer med utredningen att den nya myndigheten ska behandla områdena arkitektur, form och design som ensammanhållen helhet. (sid 130.)

Det är mycket angeläget att en stark regional närvaro och en aktiv och långsiktig samverkansstruktur kan utvecklas inom den nya myndigheten. (sid 134) och den nya myndighetens samarbeten genom exempelvis utställningar och seminarier, kan berika och stärka området gestaltad livsmiljö i hela landet, såväl lokalt, regionalt som nationellt. (sid 136)

Den nya myndighetens uppdrag som nationell möteplats förutsätter ett nätverksarbete över hela landet genom att stärka befintliga och skapa nya samverkansstrukturer.

Det är positivt att utredningen har identifierat ett antal befintliga regionala aktörer. Med anledning av utredningens förslag att stärka de regionala samverkansmöjligheterna, bland annat genom regionala noder, anser Kommunstyrelsen att Form/Design Center kan ta en större roll som mötesplats för att bidra till den nationella strukturen. Malmö stad, Region Skåne och lokala aktörer har redan ett väl inarbetat arbetssätt att samverka och samarbeta lokalt, regionallt, nationellt och internationellt. Exempel på detta är: Southern Sweden – designing life (Hong Kong Business of Design Week 2014), Den Nya Kartan (Form/Design Center, Nationalmuseum, Vandalorum 2015-2016). Kommunstyrelsen vill tillföra en nationell aktör som viktig i sammanhanget: Mötesplatsen för Social innovation i Malmö. (sid 136-138).

Kap. 8 Det offentliga och insatser inom arkitektur, form och design

Den kraftiga befolkningsökningen och det ökade behovet av bostäder, välfärdsbyggnader och gemensamma rum medför en risk för att kommunerna tillsammans med marknaden inte mår med att bygga i den takt och med den kvalitet som krävs för att uppnå en socialt och miljömässigt håll-

bar utveckling. Det hade varit önskvärt att det i utredningen framgick hur staten mera specifikt kan stödja stadsbyggnadsprocessens olika aktörer och hur en hållbar arkitekturpolitik och bostadspolitik kan gå hand i hand.

Kommunstyrelsen stödjer förslaget om en fond för utvecklingsinsatser inom arkitektur, form och design (8.5.4, s. 156), t ex genom att ta initiativ till innovativa tävlingar och pilotprojekt med syfte att minska skillnader och ojämnliska förhållanden mellan geografier och att få ner kostnader i nybyggnation utan att göra avkall på aspekter som är centrala för integration, välmående och miljö.

Vidare framhålls förslag om att utveckla program för arkitektur inom berörda bolag och myndigheter som tydliggör förutsättningar och förväntningar på byggandet, och Kommunstyrelsen vill också lyfta fram förslagen om införande av ”wild-card-systemet” (8.5.14) samt att främja markanvisningar som har ett särskilt fokus på kvalitet (9.5.5, s. 192) genom att flera olika aktörer ges möjlighet att delta i stadsbyggnadsprocesserna för att gynna mångfalden, social hållbarhet, gestaltungs-kvalitet och ett nytänkande i den byggda miljön.

Kommunstyrelsen menar att omställningen till en livscykelnsyn på arkitektur skulle innebära att byggnaders- och utemiljöers livslängd ökar och att drift- och underhållskostnader minskar. Längre avskrivningstider och lägre löpande kostnader borde göra det möjligt att bygga mer resurseffektivt och med god kvalitet utan att boendekostnaderna ökar.

Kap. 9 Höjd kompetens inom offentlig upphandling

Kommunstyrelsen stöder förslaget om mera projekthanpassade upphandlingsformer för gestaltningstjänster som främjar kvalitet, långsiktighet och nytänkande. Värdet av en god beställarkompetens inte nog understrykas. Kommunstyrelsen instämmer med förslagen om att stärka kompetensen inom såväl upphandlingsfunktioner (9.8.1) som hos inköpare (9.8.2), och ser positivt på stöd och handledning (9.8.3). EUs och regeringens initiativ för att förbättra förutsättningarna för sociala och miljömässiga hänsyn i offentlig upphandling välkomnas. Här måste påpekas att användningen av ramavtal riskerar inte bara låsningar i marknaden utan har också påverkan på den byggda miljön. Upprepad användning av samma konsulter kan leda till likriktning och det vore därför önskvärt att upphandlingsmyndigheten uppdras att verka för en förenkling som på olika sätt underlättar upphandlingsförfaranden.

Kap. 10 Kunskap, kompetens och samverkan

Det finns behov av insatser inom utbildning och forskning, detta redan i grund- och gymnasieskolan, inte minst för att främja medborgarnas möjlighet till delaktighet i stadsbyggnadsprocesser. Kommunstyrelsen föreslår därför att den nya myndigheten och Skolverket tillsammans arbetar för att stärka de estetiska och hantverksrelaterade ämnena i förskola, grundskola och gymnasiet program, och föra in kreativa moment i fler ämnen. (sid 207-208, 210). Likaså stöds förslagen om breddad rekrytering, ett utvidgat perspektiv inom professionen samt förslag kring forskningsinsatser. Detta får dock inte ske på bekostnad av specialistkunnande inom hantverk och konstnärliga

områden. Dessa aspekter är en bärande del av arkitekturens, formens och designens värdeskapande förmåga.

Kommunstyrelsen instämmer också med utredningens resonemang om behovet av en god förståelse för arkitektur, form och design hos beställare och efterlyser konkreta förslag på hur denna kompetenshöjning ska uppnås hos både offentliga och privata beställare.

Kap 11 Lagstiftning

Ett flertal regelförändringar med syftet att förenkla och påskynda byggnation har nyligen genomförts i PBL. Det är samtidigt viktigt att värna demokratiska, rättvisa och väl genomtänkta och underbyggda beslut och därför respektera att det tanke- och gestaltungsarbete som krävs för att uppnå ett gott resultat många gånger tar tid. För att uppnå en långsiktig hållbarhet kan det därför ibland vara bättre om plan- och bygglovsprocesserna tillförs ytterligare kompetens och erforderliga resurser framför att regelverk förenklas, vilket riskerar att främst gynna kortsiktiga intressen. Regelförändringar som säkerställer alla barns tillgång kvalitativa och stimulerande utemiljöer, skolor och förskolor bör dock övervägas.

Vidare välkomnar Kommunstyrelsen förslaget om att utvidga anslaget till innovativt byggande att gälla alla kategorier av bostadsbyggande för att främja en ökad variation av bostadsformer.

av att den föreslagna myndigheten och en ny politik för att stärka arkitekturens, formens och designens värde inte i sig blir kostnadsdrivande utan blir en del i arbetet att bemästra den kostnadsutveckling inom byggsektorn som medför sådana höga hyresnivåer som starkt begränsar den faktiska efterfrågan på bostäder trots att behoven av nya bostäder inom expansiva delar av landet är mycket stora.

Slutligen vill Kommunstyrelsen betona vikten av att den föreslagna myndigheten och en ny politik för att stärka arkitekturens, formens och designens värde kan befrämja ett väsentligt ökat och varierat bostadsbyggande. Det är här angeläget att detta inte i sig blir kostnadsdrivande utan blir en kraft som tar del i arbetet att bemästra den kostnadsutveckling som starkt begränsar den faktiska efterfrågan på bostäder trots att behoven av bostäder i storstäder är mycket stora.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Pia Kanold
.....

I ärendet har Torbjörn Tegnhammar (M), Håkan Fäldt (M), Noria Manouchi (M) och Ewa Bertz (L), med instämmande av Linda Simonell Wirje (M), John Roslund (M), Helena Nanne (M) och Roko Kursar (L), anmält att de avser inkomma med en reservation.